

Claudio Strinati (2018):

Všestranný Raffael

Bratislava, IKAR, 416 s.

preložili: © Pavol Štubňa - Alexandra Lenzi Kučmová

Jedným z primárnych cieľov (univerzitných) vzdelávacích programov zameraných filologicky, či translatologicky je nielen získanie cudzojazyčnej komunikatívnej kompetencie, ale aj nadobudnutie inonárodnej kultúrnej kompetencie v podobe socio-kultúrnych poznatkov zo života národa, ktorého jazyk je predmetom osvojovania.

Recenzovaný preklad talianskej (fotografiami) ilustrovanej publikácie *Všestranný Raffael* je prínosný tak z pohľadu kultúrno-historického, ako aj z pohľadu translatologického. Na jednej strane oboznamuje čitateľa so životom a tvorbou jedného z najvýznamnejších talianskych maliarov Raffaella Sanzia (na Slovensku známeho iba ako Raffael) pôsobiaceho na prelome 15. a 16. storočia – najmä v centrách renesančnej kultúry ako Florencia a Rím; na strane druhej môže pre budúcich translátorov slúžiť ako príručka prekladu viacerých funkčných štýlov a typov textov – od ucelených prozaických útvarov patriacich do náučného a umeleckého štýlu, cez fragmenty historických dokumentov a literárnych diel (vrátane poézie), až po preklad poznámkového aparátu, popisu ilustrácií, zoznamov literatúry a technických noriem.

Hlavným autorom talianskeho originálu Raffaello universale, vytvoreného v prestížnom vydavateľstve Scripta maneant v rámci edície *Vznešená renesancia*, je významný kunsthistorik Claudio Strinati. Ďalšími spoluautormi sú F. Barbini, A. Bartolini, L. Correggioliová, F. Pucová, G. Sabato, F. Turchi.

Uvedený originál predstavoval pre prekladateľov nepochybne neľahkú výzvu zároveň z viacerých hľadísk. Texty patriace do populárno-náučného štýlu sú zvyčajne charakterizované paralelným alebo fázovým prelínaním odborného (resp. vedeckého štýlu – odborná terminológia, citácie, vysvetlivky) a publicistického štýlu (vizuálne

prílohy, príklady, frazeologizmy, obrazné pomenovania), respektíve v danom prípade umeleckého štýlu. K primárne informačnej a vzdelávacej funkcii takéhoto komunikátu (výstižnosť, presnosť a jednoznačnosť vyjadrovania) pribudla teda funkcia estetická s príznačnými charakteristikami ako emocionálnosť, expresívnosť, sémantická viacznačnosť, dejovosť a podobne.

Ďalším prekladovým úskalím bola určite absencia uceleného historického rámca, ktorý by umožňoval overiť uvádzané historické fakty, aj spoľahlivo rekonštruovať citované dobové texty. Z tohto dôvodu museli prekladatelia spolupracovať nielen s historikmi a umenovedcami, ale aj muzeológmi, archivármi a lingvistami.

Z pohľadu (odbornej) lexiky sa prekladatelia museli vysporiadať s terminológiou z viacerých – priamo či nepriamo súvisiacich – vedných oblastí: výtvarné umenie (malba, architektúra, sochárstvo, kresba), literatúra, história, (kresťanské) náboženstvo, (grécka) mytológia, svetelná technológia (slúžiaca na overenie pôvodu maliarskych diel, napr. UV luminiscencia, röntgen, infračervená reflektografia a podobne).

Napokon je potrebné spomenúť relatívne frekventované úskalie práce prekladateľov odborných textov, ktorým je absencia ekvivalentnej lexiky v jazyku cieľovej kultúry. Tento faktor bol v danom prípade nielen výrazne prítomný, no až niekoľkokrát znásobený, pretože slovná zásoba používaná v talianskom origináli sa transversálne dotýkala viacerých terminologických oblastí (názvy umeleckých diel v kunsthistorii aj literárnej vede, toponymá, lingvoreálie a podobne).

Dôkazom, že prekladatelia *Všestranného Raffaela* – P. Štubňa a A. Lenzi Kučmová – spomínané prekážky bravúrne zvládli, je aj cena talianskeho Ministerstva kultúry a turizmu za propagáciu talianskeho jazyka a kultúry.

Ivan Šuša

Alma Mater Studiorum l'Università di Bologna

Dipartimento di Interpretazione e Traduzione

Corso della Repubblica 136, 47121 Forlì, Italia

ivan.susa@unibo.it